

ELÄMÄNILOA JA HYVINVOINTIA

Ilman päihde-
ja pelihaittoja

EHYT ry:n lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle 7.11.2017:

HE 100/2017 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilainsäädännön ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOKAINEN MEISTÄ RAKENTAA SUOMALAISTA PÄIHDEKULTTUURIA

- **Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry** on valtakunnallinen järjestö, joka toimii koko väestön parissa terveiden elämäntapojen edistämiseksi. Työ ulottuu lapsista ja nuorista työ- ja eläkeikäisiin.
- Alkoholiin, tupakkaan ja huumeisiin liittyvän ehkäisevän työn ohella EHYT ry ehkäisee pelaamisesta syntyviä haittoja.
- EHYT ry:llä on noin 110 jäsenjärjestöä.
- Toiminta valtakunnallista: kuusi aluekeskusta.
- Seitsemän päihdeetöntä kohtaamispaikkaa ”Elokoloa”.
- Asiantuntija- ja kansalaisjärjestö. Työtämme tukee STEA.

Kuusi näkökohtaa sote-valiokunnalle

- 1) Lakiesitys on ristiriidassa useiden hallituksen muiden linjausten kanssa
- 2) Pt-kaupoissa myytävän alkoholin enimmäisvahvuuden nosto on uhka kansanterveydelle
- 3) Valmistustaparajoitteen poisto uhkaa nuorten hyvinvointia
- 4) Viron matkustajatuonti ei ole kestävä argumentti
- 5) Lain työllisyysvaikutukset kokonaisuudessaan kielteiset
- 6) Kulutuksen väkevöityminen on uhka ikäihmisille

Muutosesitys

- Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry esittää, että lakiesitystä on välttämätöntä muuttaa paremmin hyvinvointi- ja terveysnäkökohdat huomioivaan suuntaan.
- Helpoiten tämä onnistuu, kun säilytetään:
 - 4,7 prosentin raja päivittäistavarakaupoissa myytävälle alkoholijuomille (1. prioriteetti).
 - Ns. valmistustaparajoite (2. prioriteetti).
- Lisäksi ravintoloiden ulosmyyntioikeutta tulisi tarkastella: ei edistä kulutuksen siirtymistä valvottuihin olosuhteisiin eikä ruoka- ja ravintolakulttuurin kehittymistä.

(1) Lakiesitys on ristiriidassa useiden voimassaolevien linjausten kanssa

1. Lakiesityksen oma tarkoituspykälä (1 §), joka määrittelee lain yksiselitteiseksi tarkoitukseksi alkoholihaittojen vähentämisen.
2. Perustuslaki (19 §, 3. momentti), joka asettaa julkisen vallan tehtäväksi terveyden edistämisen.
3. Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelma, jonka tavoitteena on edistää terveyttä ja hyvinvointia sekä vähentää eriarvoisuutta ja huolehtia julkisen talouden kestävyydestä.
4. Suomen kansainvälisten sitoumukset, joihin lukeutuvat muun muassa WHO:n tarttumattomien tautien ehkäisystrategia ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet.

2. Pt-kaupoissa myytävän alkoholin enimmäisvahvuuden nosto on uhka kansanterveydelle

- Kansanterveystieteellinen tutkimus on soittanut, että pienenkin prosenttikorotuksen ja muun saatavuuden lisäämisen vaikutukset muuttuvat merkittäviksi koko väestön tasolla tarkasteltuna.
- Lakiesitys lisäisi vahvojen oluiden, long drink -juomien, siidereitten ja juomasekoitusten myyntipisteitä nykyisin noin 350 Alkosta 5300 päivittäistavarakauppaan, jolloin myyntipisteiden määrän kasvaisi yli 15-kertaisesti.
- Hallituksen esityksessä ehdotetaan myös ravintoloille ulosmyyntioikeutta vastaaville alkoholijuomille kuin päivittäistavarakaupassa olisi myynnissä. Valviran tilastojen mukaan anniskelulupia on tällä hetkellä noin 8300.

3. Valmistustaparajoitteen poisto uhkaa nuorten hyvinvointia

- Valmistustaparajoitteen poiston myötä korkeintaan 5,5 prosenttisten tislattua alkoholia sisältävien juomien myynti siirtyisi päivittäistavarakauppoihin.
- Muutos lisääisi myyntipisteitä, juomasekoitteiden valikoimaa ja brändien määrää.
- Useiden eri maissa tehtyjen tutkimusten perusteella tiedetään etenkin nuorten suosivan limuviinoja.
- Pitkään jatkunut nuorten raitistumiskehitys ja humalajuomisen väheneminen ovat pysähtyneet keväällä 2017 kerätyn terveystapatutkimuksen mukaan.

4. Viron matkustajatuonti ei ole kestävä argumentti sääntelyn keventämiselle

- Viron oluentuonnin osuus oluen kokonaiskulutuksesta on arvioiden mukaan noin 6-7 prosenttia.
- Viron hallitus on päättänyt merkittävistä alkoholipoliittisista kiristyksistä nimenomaan kansanterveyssyistä ja pitänyt alkoholipolitiikkaa vahvasti esillä EU-puheenjohtajuuskaudellaan vuoden 2017 aikana.
- Vuosina 2016-2020 oluen verotus Virossa nousee yhteensä 166 prosenttia. Tämä tulee pienentämään maiden välistä hintaeroa.
- Virosta Suomeen suuntautuvat matkustajatuonti jo nyt vähentynyt ja laskevan trendin voidaan olettaa jatkuvan.

5. Lain työllisyysvaikutukset kokonaisuudessaan kielteiset

- Alkoholilain uudistuksella on vain **vähäisiä vaikutuksia** alkoholielinkeinoon työllisyyteen mikäli muutokset **suhteutetaan** muun muassa **sosiaali- ja terveysalaan sekä turvallisuuden ja järjestyksen ylläpitoon liittyviin kielteisiin vaikutuksiin.**
- Kasvavien sosiaali- ja terveydenhuollon kulujen lisäksi lausunnon kohteena olevan alkoholilain on esitettyssä muodossaan arvioitua kasvattavan esimerkiksi poliisin resurssitarvetta 10–15 miljoonaa euroa.
- **Alkoholilain uudistus helpottaisi ulkomaisten alkoholialan yritysten pääsemistä markkinoille.** Kovassa kilpailussa suurten kansainvälisten toimijoiden tuotteiden kanssa pienpanimoiden voi olla vaikeaa saada tuotteitaan kaupan hyllyille.

6. Kulutuksen väkevoityminen uhka ikäihmisille

- Väestötason tutkimukset osoittavat, että **yli 65-vuotiaiden alkoholinkäyttö on lisääntynyt 1980-luvulta lähtien**. Tämä koskee erityisesti naisia.
- 65–84-vuotiaista miehistä yli 40 prosenttia juo alkoholia vähintään kerran viikossa. Naisten vastaava osuus on lähes 25 prosenttia, mutta muutos on heillä ollut nopeampaa.
- Nuorimmat ikäihmiset eli 65–69-vuotiaat kuuluvat itse asiassa koko maan useimmin alkoholia käyttäviin ihmisiin. Kahden sukupolven aikana tapahtunut muutos on merkittävä.
- Yli 65-vuotiaiden annosmäärät ovat kuitenkin pienempiä kuin nuorempien ikäryhmien.
- Päihteet ovat mukana noin neljänneksessä yli 65-vuotiaiden miesten tapaturmakuolemista. Naisten kohdalla vastaava osuus on alle 10 prosenttia.